

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 16: Historie

Historie Lineckého předměstí s interaktivní online mapou

History of the Linecké předměstí with an interactive online map

Autor: Daniel Neubauer

Škola: ČAG – gymnázium a základní škola s.r.o., Třebízského
1010/9, 370 06 České Budějovice

Kraj: Jihočeský kraj

Konzultant: Mgr. Petr Klier

České Budějovice 2026

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracoval/a samostatně a použil/a jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Českých Budějovicích dne 18.3.2026
Daniel Neubauer

Poděkování

Na prvním místě bych chtěl poděkovat panu Mgr. Petru Klierovi za jeho cenné rady a celkovou pomoc, jak při psaní samotné práce, tak i při volbě tématu a celkovém nasměrování.

Následně patří velké díky panu Hugovi Tůmovi, který mi byl asistencí při tvorbě interaktivní online mapy a celkové orientaci v pro mě nové oblasti tvorbě webových stránek.

Nakonec děkuji i SOkA v Českých Budějovicích, který mi poskytl mnoho dobových snímků Lineckého předměstí.

Anotace

Tato práce se zabývá historickým, urbanistickým a společenským vývojem Lineckého předměstí v Českých Budějovicích. Text si neklade za cíl předložit detailní a naprosto komplexní historii celé čtvrti, ale soustředí se spíše na vybrané lokality, které reprezentují různé aspekty jejího života a vývoje. Mezi zkoumané objekty patří jak všeobecně známá místa s širším přesahem, jako je továrna Koh-i-noor Hardtmuth či pivovar Samson, tak i zapomenuté nebo zcela zaniklé stavby, například místní synagoga a městský chudobinec. Hlavním cílem práce je tyto pozapomenuté příběhy vrátit zpět k životu a pomoci tak lépe porozumět tomu, jak se utvářela současná podoba této čtvrti. Zásadním metodickým postupem a zároveň vysoce praktickým výsledkem práce je tvorba interaktivní online mapy, která vizuálně propojuje fyzický prostor s časem a historickým kontextem. Vytvořená mapa umožňuje zájemcům vyhledat si jednotlivá místa přímo v prostoru čtvrti a zobrazit k nim podrobnosti či dobové fotografie. Dosaženým výsledkem je tak platforma, která má do budoucna potenciál sloužit jako sdílený prostor pro komunitu místních obyvatel i historiků, ale také jako edukační pomůcka či podpora turismu.

Klíčová slova

Linecké předměstí; České Budějovice; regionální historie; interaktivní online mapa

Annotation

This thesis deals with the historical, urban, and social development of the Linecké předměstí neighborhood in České Budějovice. The text does not aim to present a detailed and comprehensive history of the entire neighborhood, but rather focuses on selected locations that represent various aspects of its life and development. The objects examined include both well-known places with a wider significance, such as the Koh-i-noor Hardtmuth factory and the Samson brewery, as well as forgotten or completely disappeared buildings, such as the local synagogue and the municipal poorhouse. The main goal of the work is to bring these forgotten stories back to life and thus help to better understand how the current form of this district was shaped. The fundamental methodological approach and, at the same time, the highly practical result of the work is the creation of an interactive online map that visually connects physical space with time and historical context. The map allows interested parties to search for individual locations directly in the neighborhood and view details or period photographs. The result is a platform that has the potential to serve as a shared space for the local community and historians, as well as an educational tool and a means of promoting tourism.

Keywords

Linecké předměstí; České Budějovice; regional history; interactive online map

Obsah

1	Úvod	8
2	Vodárenská věž na Lineckém předměstí	9
2.1	Historické pozadí	9
2.2	Konstrukce a technické řešení	9
2.3	Přestavba a modernizace v 19. století	10
2.4	Změny ve 20. století a současné využití	10
2.5	Význam pro Linecké předměstí a města	11
3	Kino (Biograf) kotva	14
3.1	Historické pozadí a role Sokola	14
3.2	Architektura Karla Chocholy	14
3.3	Poválečné změny a demolice okolí	15
3.4	Současný význam	15
4	Letní kino Háječek	17
4.1	Historie parku a vznik kina	17
4.2	Původní architektura a technické řešení	17
4.3	Povodně 2002 a devastace areálu	18
4.4	Současnost a transformace prostoru	18
5	Všeobecná veřejná nemocnice (Nemocnice České Budějovice)	20
5.1	Historický kontext a nutnost nové výstavby	20
5.2	Výstavba	20
5.3	Rozvoj v období první republiky	21
5.4	Nemocnice během 2. světové války	21
5.5	Poválečný rozmach	22
5.6	Moderní rozvoj a současná podoba	22
6	Továrna Koh-i-noor Hardtmuth	25
6.1	Přesun výroby z Vídně do Českých Budějovic	25

6.2	Éra rozmachu pod vedením Franze Hardtmutha	25
6.3	Fenomén tužky Koh-i-noor 1500	26
6.4	Architektonický otisk rodiny v okolí továrny.....	26
6.5	Současnost a globální význam.....	27
7	Městský chudobinec	29
7.1	Vznik a financování stavby	29
7.2	Architektura a dispozice	29
7.3	Život v ústavu	30
7.4	Od „Radiáku“ k úřadu	30
8	Synagoga na Lineckém předměstí.....	33
8.1	Návrat židovské obce a potřeba synagogy	33
8.2	Architektura Maxe Fleischera	33
8.3	Nacistická okupace	34
8.4	Poválečný osud a památník	34
9	Měšťanský pivovar Samson	36
9.1	Historické kořeny a přesun na předměstí	36
9.2	Zlatá éra a národnostní soupeření	37
9.3	Úpadek, znárodnění a vznik značky Samson	37
9.4	Spor o značku Budweiser	38
9.5	Současnost a modernizace	39
10	Závěr.....	40
11	Použitá literatura	41
11.1	Tištěné a elektronické publikace.....	41
11.2	Internetové prameny	42
11.3	Seznam obrázků	45
12	Přílohy	47
12.1	Interaktivní online mapa Lineckého předměstí.....	47

1 ÚVOD

Linecké předměstí v Českých Budějovicích představuje fascinující a stále se měnící čtvrť, jejíž každá ulice, budova i lidský osud v sobě ukrývají unikátní příběh. Znalost historie vlastního okolí a uchování paměti je klíčové nejen pro pochopení lokální identity a současnosti, ale také pro možnost poučit se z minulého vývoje a neohrozit tak naši budoucnost. O této konkrétní českobudějovické lokalitě však dosud nebylo publikováno mnoho ucelených odborných studií. Dostupné informace jsou většinou úzce zaměřené a roztroušené v regionální literatuře, archivech, encyklopediích či dobových článcích. Přehledná práce, která by komplexněji a na jednom místě zpracovala urbanistický, společenský a kulturní vývoj této čtvrti, tak v současnosti chybí.

Tato práce si klade za cíl zmapovat vývoj Lineckého předměstí od dob jeho vzniku až po současnost. Je však nutné hned na počátku zdůraznit, že text si neklade ambici předložit naprosto důkladnou a do všech detailů úplnou historii celé čtvrti. Text se soustředí na vybrané lokality, které reprezentují různé aspekty života a vývoje předměstí. Patří mezi ně jak všeobecně známá místa s celorepublikovým či globálním přesahem, jako je například pivovar Samson nebo továrna Koh-i-noor Hardtmuth, tak i méně známé či dokonce zcela zaniklé objekty. Cílem je tyto pozapomenuté příběhy, kam patří například osud místní synagogy či historie městského chudobince, vrátit zpět k životu a pomoci tak lépe porozumět tomu, jak se utvářela současná podoba čtvrti.

Zásadním a vysoce praktickým výstupem celého projektu je tvorba interaktivní online mapy. Právě mapy mají totiž jedinečnou schopnost vizuálně a interaktivně propojit konkrétní fyzický prostor s časem a historickým kontextem. Vytvořená mapa umožňuje zájemcům vyhledat si jednotlivá místa přímo v prostoru čtvrti a zobrazit k nim podrobnosti, historické souvislosti či dobové fotografie. Mapa má tak potenciál stát se do budoucna sdílenou platformou pro komunitu jak místních obyvatel, historiků, tak i může sloužit jako edukační pomůcka či podklad na podporu turismu.

2 VODÁRENSKÁ VĚŽ NA LINECKÉM PŘEDMĚSTÍ

Vodárenská věž na Lineckém předměstí patří mezi nejvýznamnější technické památky Českých Budějovic a po dlouhou dobu byla také klíčovým prvkem městského vodohospodářského systému.¹

2.1 Historické pozadí

Na počátku 18. století čelily České Budějovice rostoucímu problému se zásobováním vody. Městské studny, okolní řeky a rybníky, které do té doby sloužily jako hlavní zdroje, přestávaly stačit. Městská rada proto rozhodla o výstavbě nové infrastruktury, která by město dokázala efektivně zásobovat.² V letech 1721-1724 tedy byla na pravém břehu řeky Vltavy vybudována vodárenská věž.³ Autorem návrhu byl městský stavitel Pavel Kolečný z Třeboně.⁴ Lokalita na pravém břehu byla velice výhodná, protože umožňovala využití vodního spádu pro pohon čerpadel, a přitom se nacházela v blízkosti městské zástavby, takže trasa pro potrubí nemusela být tak dlouhá.⁵

Věž především sloužila k zásobování městských kašen, které představovaly hlavní zdroje vody.⁶ Nejvýznamnější z nich byla Samsonova kašna na náměstí Přemysla Otakara II., dokončená roku 1727. Její průměr dosahuje 15 metrů, což z ní činí jednu z největších barokních kašen ve střední Evropě. Voda z vodárenské věže rovněž proudila i do menších městských kašen, například na Piaristickém náměstí nebo u dominikánského kláštera.⁷

2.2 Konstrukce a technické řešení

Původní věž měla čtvercový půdorys o rozměrech přibližně 8,5 x 8,5 metrů a zároveň byla výrazně nižší než dnešní.⁸ Voda byla z Vltavy vedena dřevěným náhonem na vodní kolo, které pohánělo čerpadlo umístěné ve spodní části věže. Odtud byla voda vytlačována do dřevěné

¹ *Encyklopedie Českých Budějovic*. 2., rozšířené vydání. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2006. ISBN 80-239-6706-1. s. 613

² *Vodárenská věž České Budějovice: Historie* [online]. České Budějovice: Vodárenská věž, [cit. 19. 10. 2025]. Dostupné z: <https://www.vodarenskavezcb.cz/cs/historie>

³ *Encyklopedie Českých Budějovic*. 2006, s. 613.

⁴ Tamtéž.

⁵ LUKSCHOVÁ, Miroslava. *Technické památky na Českobudějovicku a jejich využití v cestovním ruchu*. 2008.

⁶ *NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV*. Památkový katalog: Samsonova kašna [online]. [cit. 19. 10. 2025]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/samsonova-kasna-19129397>

⁷ *Vodárenská věž České Budějovice. Historie* [online]. [cit. 19. 10. 2025].

⁸ Tamtéž.

nádrže v horním patře, odkud stékala samospádem do městských kašen.⁹ Tento systém umožňoval, aby voda pod tlakem tekla i do vzdálenějších částí města bez nutnosti ručního čerpání. Zároveň šlo o velmi efektivní řešení, protože pohon zajišťovala pouze energie tekoucí vody.

Z architektonického hlediska byla věž jednoduchá, funkční a plnila především technický účel. Hlavním úkolem bylo zajištění pevnosti a stability, protože stavba musela unést velké množství vody v horní nádrži.

2.3 Přestavba a modernizace v 19. století

S rostoucím počtem obyvatel a rozvojem města začala být kapacita vodárny nedostačující. V roce 1882 byla věž rozsáhle přestavěna a zvýšena na současných 44 metrů.¹⁰ Při této rekonstrukci byla v horní části přidána měděná nádrž o objemu 250 m³ a záložní nádrž o objemu 38 m³.¹¹ Původní vodní kola nahradila modernější Ponceletova kola a v blízkosti byla postavena malá kotelna s parním strojem, který umožňoval čerpat vodu i v dobách nízkého průtoku.¹² Věž tak fungovala spolehlivěji a byla méně závislá na síle vodního toku Vltavy.

Při této přestavbě získala věž svůj současný neogotický vzhled. Na východní stranu bylo umístěno sgrafito se znakem města, které navrhl malíř Richard Kristinus. Nová fasáda doplnila původní barokní zdivo o zdobné prvky a věž se tak stala nejen technickou, ale i architektonickou dominantou města.¹³

2.4 Změny ve 20. století a současné využití

Na začátku 20. století přestala věž plnit svou původní funkci v plném rozsahu. V roce 1931 byl kvůli zhoršení kvality vody přesunut hlavní přívod na řeku Malši, kde vzniklo nové jímací zařízení.¹⁴ Později byla čerpadla nahrazena elektrickým pohonem a věž tak ztratila svou roli.

⁹ *Vodárenská věž České Budějovice*. Historie [online]. [cit. 19. 10. 2025].

¹⁰ *Encyklopedie Českých Budějovic*, 2006, s. 613.

¹¹ *Vodárenská věž České Budějovice*: Technické informace [online]. České Budějovice: Vodárenská věž, [cit. 19. 10. 2025]. Dostupné z: <https://www.vodarenskavezcb.cz/cs/technicke-informace>

¹² Tamtéž.

¹³ *Encyklopedie Českých Budějovic*, 2006, s. 613.

¹⁴ PŮVABNÁ vodárenská věž v Českých Budějovicích připomíná středověký hrad [online]. České Budějovice: Český rozhlas – Regiony, 24. 11. 2016 [cit. 19. 10. 2025]. Dostupné z: <https://regiony.rozhlas.cz/puvabna-vodarenska-vez-v-ceskych-budejovicich-pripomina-stredoveky-hrad-7429730>

Po výstavbě nových vodojemů a přehrady Římov v roce 1978 přestala být pro město potřebná. Přesto byla díky své historické hodnotě a architektonické kvalitě prohlášena za technickou kulturní památku. V roce 2015 byla rekonstruována a otevřena veřejnosti.¹⁵ Dnes zde sídlí expozice Historie městského zásobování vodou, která přibližuje vývoj od 18. století až po současnost.

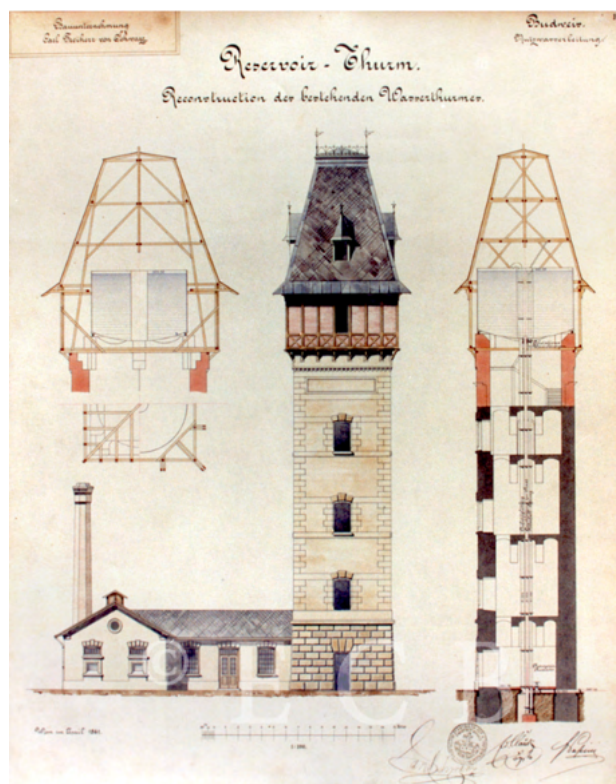
2.5 Význam pro Linecké předměstí a města

Výstavba vodárenské věže výrazně ovlivnila urbanistický rozvoj Lineckého předměstí. Oblast, která byla původně tvořena hospodářskými stavbami a rozptýlenou zástavbou, se postupně proměnila v technicky vybavenou městskou čtvrť. V okolí věže vznikaly nové objekty a infrastruktura, která přispěla k propojení čtvrti s centrem. Dnes je vodárenská věž neodmyslitelnou součástí nejvýznamnějších památek města.

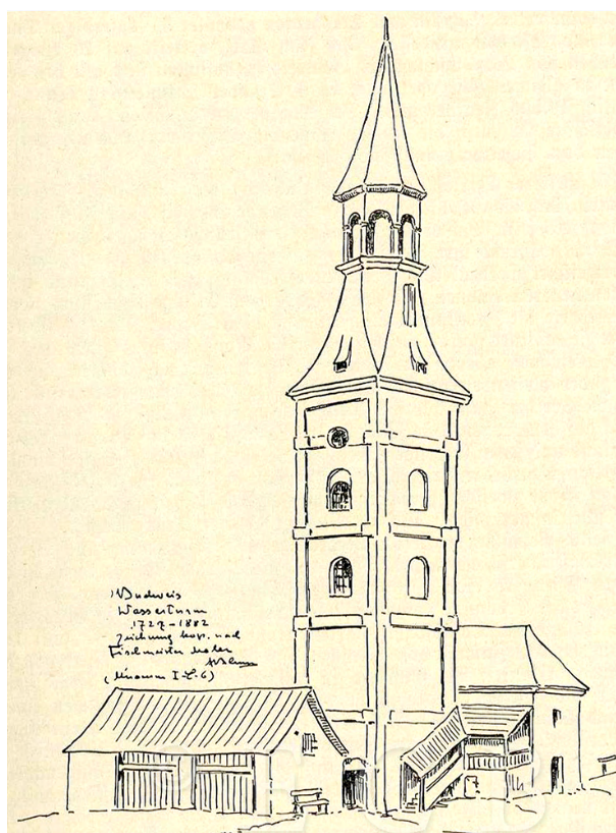

Obrázek 1: Vodárenská věž v roce 2026, pohled z ulice B. Němcové. Foto: Daniel Neubauer.

¹⁵ *Vodárenská věž České Budějovice. Historie* [online]. [cit. 19. 10. 2025].

Obrázek 2: Plány vodárenské věže z roku 1881. SOkA. Zdroj: <https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/vodarenska-vez>

Obrázek 3: Kresba Friedricha Blumentritta, stav před rokem 1882. Archiv J. Lipold. Zdroj: <https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/vodarenska-vez>

Obrázek 4: 4126 - Mánesova ulice, sgrafito městského znaku na východní stěně vodárenské věže. [cca 1970].
Foto J. Dvořák. Zdroj: SOKA České Budějovice. F1, 4126.

3 KINO (BIOGRAF) KOTVA

Kino Kotva, které se nachází na Lidické třídě, představuje jeden z klíčových prvků postupného rozvoje kultury na Lineckém předměstí. Budova aktivně reprezentuje kulturní i společenský rozmach čtvrti jak v období první republiky, tak i její následnou proměnu ve 20. a 21. století.

3.1 Historické pozadí a role Sokola

Vznik kina je úzce spjat s činností tělocvičné jednoty Sokol II (původně Sokol Tyrš), která působila na Lineckém předměstí a oddělila se od hlavního městského Sokola.¹⁶ Sokolové v této lokalitě nejprve v roce 1909 odkoupili od hostinského Jana Jandy starší zájezdní hostinec „U Zlaté kotvy“ (později jen „U Kotvy“). Tento objekt se stal centrem jejich činnosti. V areálu se nacházela restaurace, letní cvičiště a v zadní části parcely směrem do Tylovy ulice dokonce fungovalo loutkové divadlo.¹⁷

Ve 20. letech 20. století se vedení jednoty rozhodlo k odvážnému ekonomickému kroku, vybudovat moderní biograf, jehož komerční provoz měl sloužit jako stálý a spolehlivý zdroj příjmů pro financování neziskových sportovních aktivit mládeže i dospělých.¹⁸ Stavba byla zahájena v roce 1928 a postupovala velmi rychle. Slavnostní otevření pod názvem Bio Kotva proběhlo již 22. března 1929.¹⁹ Ve své době šlo o technicky nejvybavenější kino ve městě, které svou kapacitou, akustikou i komfortem pro diváky konkurovalo zavedeným podnikům v centru Českých Budějovic, jako bylo například kino Grand na Mariánském náměstí.²⁰

3.2 Architektura Karla Chocholy

Projekt vypracoval významný českobudějovický architekt Karel Chochola, čelní představitel jihočeské avantgardy.²¹ Budovu navrhl v puristickém stylu s prvky funkcionalismu. Pro Chocholovu tvorbu byla typická inspirace holandskou architekturou, která se na fasádě

¹⁶ *Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. Sokol [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <http://www.encyklopedie-cbudejovice.cz/clanek/sokol>

¹⁷ SCHINKO, Jan. Drbna historička: Znova Lidická, tentokrát o Kotvě [online]. *Budějcká Drbna*, 6. 7. 2017 [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://budejcka.drbna.cz/drbna/historicka/16014-drbna-historicka-znova-lidicka-tentokrat-o-kotve.html>

¹⁸ *Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. Sokol. [cit. 25. 10. 2025].

¹⁹ [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://budejcka.drbna.cz/drbna/historicka/32895-drbna-historicka-bio-kotva.html>

²⁰ *Encyklopedie Českých Budějovic*. s. 221.

²¹ Tamtéž. s. 183.

projevovala použitím režného (neomítnutého) zdiva a zdůrazněnými liniemi říms, ačkoliv některé tyto detaily byly při pozdějších rekonstrukcích setřeny.²²

Z urbanistického hlediska je stavba zajímavá tím, že je odsunuta od ulice, čímž před vchodem vznikl veřejný prostor (jakési náměstí). Vstupní část s pokladnami a zázemím byla situována do dvoupodlažní části s dominantním oknem v patře, zatímco samotný kinosál se nachází v navazující jednopodlažní hale.²³

3.3 Poválečné změny a demolice okolí

Během druhé světové války, v roce 1942, bylo kino přejmenováno na Viktoria a sloužilo pro německá představení.²⁴ Po roce 1948 a nástupu komunistického režimu byl Sokol zrušen. V průběhu let neslo názvy jako Kino Svět či Kino Pohraniční stráž, k původnímu jménu se vrátilo až po změně politické situace v roce 1989.²⁵

Zatímco budova kina přežila, tak původní sokolský areál potkal smutný osud. V roce 1968 rozhodl útvar hlavního architekta o asanaci zbytku areálu kvůli výstavbě Polikliniky Jih. K demolici areálu došlo v roce 1978 a zbourána byla i restaurace U Kotvy.²⁶

3.4 Současný význam

Dnes je Biograf Kotva jedním z posledních klasických jedno-sálových kin v Českých Budějovicích, které přežilo nástup multikin.²⁷ Funguje jako artové kino se zaměřením na evropskou a nezávislou tvorbu, čímž tvoří alternativu k velkým multikinům ve městě.

²² NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Památkový katalog: Kino Kotva [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/kino-kotva-23561154>

²³ Tamtéž.

²⁴ Encyklopedie Českých Budějovic [online]. Kina. [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/kina>

²⁵ SCHINKO, Jan. Drbna historička: Bio Kotva [online]. [cit. 25. 10. 2025].

²⁶ Tamtéž.

²⁷ CIGLBAUER, František. Alternativa k multikinům a filmový klub. Biograf Kotva v Českých Budějovicích začíná promítat. *Český rozhlas České Budějovice*, 3. 9. 2022 [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://budejovice.rozhlas.cz/alternativa-k-multikinum-a-filmovy-klub-biograf-kotva-v-ceskych-budejovicich-8819074>

Pro Linecké předměstí zůstává klíčovým kulturním bodem, kam si obyvatelé můžou kromě filmových festivalů pro náročnější diváky, čas od času zajít i na klasické mainstreamové filmy.²⁸

Obrázek 5: Kino (bio) Kotva, pohled z Lidické třídy, v pozadí Poliklinika Jih. 2026. Foto: Daniel Neubauer

²⁸ *BIOGRAF KOTVA* [online]. České Budějovice: Biograf Kotva, 2025 [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://www.biografkotva.cz>

4 LETNÍ KINO HÁJEČEK

Letní kino Háječek představuje významné kulturní centrum v Českých Budějovicích. Nachází se v parku Háječek na soutoku řek Vltavy a Malše, v bezprostřední blízkosti historického centra na Lineckém předměstí. Tato lokalita prošla během 20. století zásadní proměnou z původního rekreačního parku na místo masové kultury, aby se v současnosti opět hledala rovnováha mezi funkcí parku a kulturního zařízení.

4.1 Historie parku a vznik kina

Park Háječek vznikl na dně západní části dnes již neexistujícího Krumlovského rybníka (historicky též Rožnovského). Rybník byl vyhlouben v roce 1514 a svou funkci v podobě zadržování přívalů vod při povodních a tvoření překážky před hradbami města plnil po dobu 300 let. Po roce 1802 začal být, ale postupně vysušován a v průběhu 2. poloviny 19. století byla jeho plocha postupně zasypávána, čímž se otevřel prostor pro novou výstavbu.²⁹

Samotné letní kino do této lokality zasáhlo až v poválečném období. Bylo vybudováno v rámci tzv. „Akce Z“ (neplacená brigáda okolních obyvatel) a slavnostně otevřeno v roce 1959.³⁰ Jeho umístění do středu parku sice nabídlo divákům atraktivní prostředí pod stromy, zároveň však došlo k narušení původní parkové kompozice. Areál byl obehnán zdí, čímž vznikla uprostřed veřejného prostoru uzavřená zóna. V době svého vzniku disponovalo kino kapacitou pro tisíce diváků a technickým vybavením pro promítání širokoúhlých filmů, což z něj činilo moderní kulturní stánek krajského formátu.³¹

4.2 Původní architektura a technické řešení

Architektura kina odpovídala době svého vzniku. Byla přísně účelová, využívající pohledový beton a jednoduché geometrické tvary. Hlediště bylo řešeno jako amfiteátr s pevnými dřevěnými lavicemi stoupajícími do svahu. Promítací kabina a zázemí tvořily masivní blok, který kontrastoval s okolní zelení. Kino se v 60. a 70. letech stalo dějištěm nejen filmových

²⁹ *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 254.

³⁰ SCHINKO, Jan. Drbna historička: Háječek byl nejhezčím koutkem města. Po roce 1990 svůj status ztratil. [online]. *Budějcká Drbna*, 16. 3. 2019 [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://budejcka.drba.cz/drba/historicka/32895-drba-historicka-bio-kotva.html>

³¹ *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 221.

projekcí, ale i masových akcí, jako byly Filmové festivaly pracujících (FFP), které pravidelně navštěvovaly tisíce lidí.³²

4.3 Povodně 2002 a devastace areálu

Zásadním zlomem v historii objektu byly katastrofální povodně v srpnu 2002. Vzhledem ke své poloze mezi dvěma řekami patřil Háječek k jedné z nejhůře zasažených lokalit. Voda zaplavila areál do výšky několika metrů, zničila veškerou elektroinstalaci, promítací techniku a staticky narušila část zděných konstrukcí.³³ Dřevěné lavice v hledišti byly vodou zcela zdevastovány a musely být odstraněny. Ačkoliv bylo kino provizorně opraveno, jeho technický stav dlouhodobě neodpovídal moderním standardům a vedly se dlouholeté diskuse o jeho celkové rekonstrukci či dokonce zrušení.³⁴

4.4 Současnost a transformace prostoru

V posledních letech prochází areál dílčími úpravami, například v roce 2024 investovalo město pět milionů korun do rekonstrukce toalet a zpevněných ploch.³⁵ Zásadní proměna však Háječek teprve čeká. Město plánuje kompletní přestavbu areálu na celoroční multifunkční scénu, jejíž realizace by měla začít po skončení sezóny v září 2026 s plánovaným dokončením v červnu 2027.³⁶

Vítězný návrh, který vzešel z architektonické soutěže a jehož autorem je ateliér Mimosa architekti, počítá s odstraněním bariér a větším propojením kina s okolním parkem.³⁷ Klíčovým prvkem nového řešení má být stahovací střecha a pohyblivá tribuna pro 1 100 diváků. Tyto technologie umožní variabilní využití prostoru nejen v létě, ale po celý rok. Například v zimních

³² Tamtéž.

³³ STATUTÁRNÍ MĚSTO ČESKÉ BUDĚJOVICE. Revitalizace letního kina Háječek. [online], [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://www.c-budejovice.cz/revitalizace-letniho-kina-hajecek>

³⁴ KUBEŠ, Slavomír. Kina pod hvězdami nabídnou filmy i jógu, vstupné je většinou od stovky výš [online]. *iDNES.cz*, 10. 6. 2024 [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: https://www.impuls.cz/regiony/jihocesky-kraj/letni-kina-sezona-promitani-hajecek-oprava-film.A240610_094205_imp-jihocesky_air/tisk

³⁵ Tamtéž.

³⁶ SOUČEK, Tomáš. Letní kino Háječek se v roce 2027 promění v celoroční scénu. Nabídne filmy, festivaly i veřejné bruslení. *Budějcká Drbna* [online]. 24. 2. 2025. [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://budejcka.drba.cz/zpravy/44506-letni-kino-hajecek-se-v-roce-2027-promeni-v-celoročni-scenu-nabidne-filmy-festivaly-i-verejne-brusleni.html>

³⁷ MIMOSA ARCHITEKTI. Letní kino Háječek: Autorská zpráva. *Mimosa.cz* [online]. [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://mimosa.cz/letni-kino-hajecek/>

měsících se počítá s veřejným bruslením. Náklady této modernizace radnice odhaduje na 120 milionů korun.³⁸

Obrázek 6: Vchod do dnešního Letního kina Háječek. 2026. Foto: Daniel Neubauer

Obrázek 7: Místa na sezení. 2026. Foto: Daniel Neubauer

³⁸ SOUČEK, Tomáš. Letní kino Háječek se v roce 2027 promění v celoroční scénu. [online]. [cit. 25. 10. 2025]

5 VŠEOBECNÁ VEŘEJNÁ NEMOCNICE (NEMOCNICE ČESKÉ BUDĚJOVICE)

Nemocnice České Budějovice je dnes jakožto největší lékařské centrum v regionu významné nejenom pro čtvrť Lineckého předměstí, ale i pro samotné město České Budějovice a celý Jihočeský kraj.³⁹

5.1 Historický kontext a nutnost nové výstavby

Péče o nemocné byla v Českých Budějovicích po dlouhá léta soustředěna ve "staré nemocnici", která stála na břehu Mlýnské stoky (v místech dnešní pošty na Senovážném náměstí). Tato budova, postavená v letech 1827–1829, avšak na přelomu 19. a 20. století přestala vyhovovat rostoucím nárokům moderní medicíny i zvyšujícímu se počtu obyvatel.⁴⁰

Prostá stavba s prkennými podlahami byla hygienicky nedostatečná a její kapacita 80 lůžek, o kterou se starali pouze tři lékaři a jedna porodní asistentka, byla pro spádovou oblast celých jižních Čech kriticky malá.⁴¹ Městský výbor a okresní zastupitelstvo proto v roce 1906 rozhodly o výstavbě zcela nového, moderního areálu. Jako ideální lokalita bylo vybráno Linecké předměstí. Konkrétně pozemky při tehdejší Štefánikově ulici (dnes ulice Boženy Němcové), které nabízely dostatek prostoru pro moderní pavilonový systém výstavby.⁴²

5.2 Výstavba

Projekt nové nemocnice vypracoval v roce 1911 inženýr J. Kneissl, který se inspiroval moderními nemocničními areály v Chebu a Mostě. Samotná stavba, kterou realizovala firma stavitele J. Hauptvogela, probíhala od března 1912 do listopadu 1913.⁴³ Celkové náklady se vyšplhaly na 1 466 808 korun, což byla na tehdejší dobu ohromná částka. Slavnostní otevření proběhlo 5. března 1914. Na počest 60. výročí panování císaře Františka Josefa I. nemocnice dostala název Jubilejní nemocnice císaře Františka Josefa (Kaiser Franz Josef-Jubiläums-Krankenhaus).⁴⁴

³⁹ NEMOCNICE ČESKÉ BUDĚJOVICE. Úvodní informace [online]. České Budějovice: Nemocnice České Budějovice, a.s., [cit. 2. 11. 2025]. Dostupné z: <https://www.nemcb.cz/uvodni-informace/>

⁴⁰ RADA, František. *Když se psalo c.k.: Ze života Českých Budějovic na počátku století*. 2. vyd. České Budějovice: Nakladatelství České Budějovice, 1966., s. 38.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 343.

⁴³ Tamtéž, s. 344

⁴⁴ NEMOCNICE ČESKÉ BUDĚJOVICE. 100 let českobudějovické nemocnice 1914–2014. České Budějovice: Nemocnice České Budějovice, a.s., 2014., s. 12.

5.3 Rozvoj v období první republiky

Krátce po otevření zasáhla do chodu nemocnice první světová válka. Část kapacit byla okamžitě vyčleněna pro potřeby raněných, kteří byli přiváženi z fronty. Vedení nemocnice v této těžké době zajišťoval ředitel MUDr. Wilhelm Mautner.⁴⁵

Po vzniku Československa v roce 1918 se změnil název na Všeobecnou veřejnou nemocnici a začala éra specializace. Původní systém, kdy péči zajišťoval jeden primář, byl nahrazen rozdělením na odborná oddělení. V roce 1915 došlo k oddělení interny a chirurgie, později přibyla další specializovaná pracoviště.⁴⁶

Linecké předměstí se díky nemocnici dále rozvíjelo. Ve 30. letech 20. století došlo k zásadnímu rozšíření areálu směrem na jih. V této éře vznikly funkcionalistické stavby podle návrhů architekta Bedřicha Adámka: nový infekční pavilon (1935), chirurgický pavilon (1937–1940) a porodnice. Do roku 1938 kapacita ústavu vzrostla na 535 lůžek.⁴⁷

5.4 Nemocnice během 2. světové války

S příchodem německé okupace a vznikem Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939 nastaly pro nemocnici těžké časy. Hned na začátku okupace došlo k vynuceným změnám ve vedení. Dlouholetý ředitel MUDr. Jan Michl byl násilně penzionován a na jeho místo byl dosazen lékař německé národnosti MUDr. Walter Neumann. Změnil se i oficiální název instituce. Nově nesla dvojjazyčné označení, přičemž německý název Allgemeines öffentliches Krankenhaus musel být uváděn na prvním místě.⁴⁸

Během války se nemocnice potýkala s nedostatkem zdravotnického materiálu a personálu, neboť část českých lékařů byla nuceně nasazena na práci do Říše nebo perzekvována. S blížícím se koncem války se situace dramatizovala. V březnu 1945 zasáhly České Budějovice spojenecké nálety, které sice nemocniční areál přímo nezasáhly, ale budovy otřáslы blízké dopady bomb. V posledních týdnech války byla lůžková kapacita zcela vyčerpána přílivem

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 344.

⁴⁸ *NEMOCNICE ČESKÉ BUDĚJOVICE*. 100 let českobudějovické nemocnice, s. 18-19.

raněných vojáků i civilistů. Osvobození se nemocnice dočkala v květnu 1945, kdy se vedení opět ujali čeští lékaři.⁴⁹

5.5 Poválečný rozmach

Zásadní administrativní změna přišla v roce 1952, kdy se ústav stal Krajskou nemocnicí pod správou nově vzniklého Krajského ústavu národního zdraví. Tím se českobudějovická nemocnice stala spádovým centrem pro celý jihočeský region.⁵⁰

Druhá polovina 20. století se nesla ve znamení výstavby, které postupně zaplňovala volné plochy areálu. V 50. letech vyrostl pavilon interních oborů a v roce 1966 pavilon psychiatrie. Během 70. a 80. let se areál dále rozšiřoval a rozvíjel. Nejvýraznějším zásahem byla výstavba centrálního chirurgického pavilonu v 80. letech. Tento objekt, dokončený v roce 1986, soustředil různé chirurgické obory a operační sály pod jednu střechu, čímž výrazně zefektivnil akutní péči.⁵¹

5.6 Moderní rozvoj a současná podoba

Po roce 1989 se nemocnice zaměřila hlavně na modernizaci přístrojového vybavení. Zásadním milníkem novodobé historie byl 1. leden 2004, kdy se nemocnice transformovala na akciovou společnost ve vlastnictví Jihočeského kraje.

V tomtéž roce byl pro veřejnost otevřen nový vstupní terminál z ulice Boženy Němcové. Tato architektonicky oceňovaná stavba (získala cenu PRESTA – Prestižní stavba jižních Čech) nejen kultivovala vstup do areálu, ale také vyřešila logistiku pohybu pacientů.⁵² V posledních letech nemocnice pokračuje v rekonstrukci historických budov i výstavbě nových pavilonů v horním areálu, čímž potvrzuje svou roli jednoho z největších a nejmodernějších zdravotnických zařízení v České republice.⁵³

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 344.

⁵¹ Tamtéž, s. 344-345

⁵² Tamtéž, s. 345

⁵³ *NEMOCNICE ČESKÉ BUDĚJOVICE*. Úvodní informace [online]. [cit. 2. 11. 2025].

Obrázek 8: Moderní nápis Nemocnice České Budějovice, v pozadí budova původní nemocnice (dnes pavilon A). 2026. Foto: Daniel Neubauer

Obrázek 9: Dobová pohlednice nemocnice. [cca 1920]. Zdroj: SOKA České Budějovice. 3(P3), 1647a.

Obrázek 10: Pohled na severní část nemocnice z levého břehu řeky Vltavy. [b. r.]. Zdroj: SOkA České Budějovice. 2(P2), 952a

6 TOVÁRNA KOH-I-NOOR HARDTMUTH

Jedním z nejvýznamnějších průmyslových podniků, který zásadním způsobem ovlivnil rozvoj Českých Budějovic a zejména Lineckého předměstí, je továrna na výrobu tužek a keramického zboží L. & C. Hardtmuth, dnes známá po celém světě pod značkou Koh-i-noor Hardtmuth.

6.1 Přesun výroby z Vídně do Českých Budějovic

Historie firmy sahá až do roku 1790, kdy knížecí architekt a vynálezce Joseph Hardtmuth (1758–1816) založil ve Vídni továrnu na výrobu kameniny.⁵⁴ Hardtmuth se však do dějin zapsal především jako vynálezem nové technologie výroby tužkových jader. Smísením jílu a grafitového prášku se mu podařilo nahradit drahý přírodní anglický grafit a zároveň umožnil vyrábět tužky různé tvrdosti.⁵⁵

Klíčový moment pro České Budějovice nastal v polovině 19. století. Josephův syn Carl Hardtmuth (1804–1881) se rozhodl přemístit výrobu z Vídně, kde rostly náklady na pracovní sílu i nájem, do výhodnější lokality. Volba padla na České Budějovice hned z několika strategických důvodů. Město leželo v blízkosti zdrojů klíčových surovin jako grafitu z jihočeských dolů a dřeva ze šumavských lesů, které se plavilo po Vltavě.⁵⁶

Zásadní roli hrála také dopravní infrastruktura. Pozemek pro novou továrnu byl vybrán v místech vysušeného Krumlovského rybníka, v těsné blízkosti stanice koněspřežné železnice, která spojovala město s Lincem a umožňovala export zboží směrem k Dunaji. Na sever pak bylo možné využít splavnou Vltavu a Labe.⁵⁷ Výstavba továrních budov započala v roce 1846 a výroba byla zahájena v revolučním roce 1848.⁵⁸

6.2 Éra rozmachu pod vedením Franze Hardtmutha

Po smrti Carla Hardtmutha převzal vedení podniku jeho syn Franz (1832–1896), který se zasloužil o modernizaci výroby a celosvětový věhlas značky. Franz Hardtmuth byl technicky

⁵⁴ KLÍMOVÁ, Jana. *Rod (von) Hardtmuth*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav světových dějin, s. 14.

⁵⁵ Historie společnosti. *KOH-I-NOOR HARDTMUTH* [online]. [cit. 6.12.2025]. Dostupné z: <https://www.koh-i-noor.cz/historie>

⁵⁶ VONDRA, Václav. Počátky továrny KOH-I-NOOR. *cbhardtmuth.cz* [online]. [cit. 6.12.2025]. Dostupné z: <https://www.cbhardtmuth.cz/index.php/pocatky-tovarny-koh-i-noor-2/>

⁵⁷ KLÍMOVÁ, Jana. *Rod (von) Hardtmuth*, s. 38.

⁵⁸ VONDRA, Václav. Počátky továrny KOH-I-NOOR. [online]. [cit. 6.12.2025].

vzdělaný a zavedl do výroby řadu inovací, včetně zdokonaleného mlýna na grafit, který umožnil zpracovávat i krystalický grafit a dosáhnout tak vyšší kvality tuhy.⁵⁹

Za jeho éry se továrna stala největším producentem tužek na světě. Franz také dbal na sociální zázemí svých zaměstnanců, z nichž mnozí bydleli v bezprostředním okolí továrny na Lineckém předměstí. Zavedl nemocenskou pokladnu dříve, než to nařizoval zákon, a podporoval výstavbu dělnických domků.⁶⁰ Jeho působení ve městě se odrazilo i ve veřejném životě, byl například dlouholetým prezidentem Obchodní a průmyslové komory.⁶¹

6.3 Fenomén tužky Koh-i-noor 1500

Nejznámějším produktem, který proslavil továrnu i město, se stala tužka s označením Koh-i-noor 1500. Na trh byla uvedena v roce 1888 (různé zdroje uvádí rok dříve, nebo i rok později) a způsobila revoluci v psacích potřebách. Do té doby byly kvalitní tužky lakovány většinou tmavými barvami nebo ponechány v přírodním dřevě. Hardtmuthova novinka však zářila žlutým lakem a nesla jméno po slavném indickém diamantu Koh-i-noor (Hora světla).⁶²

Tato tužka byla vyráběna v škále 17 stupňů tvrdosti⁶³ a na Světové výstavě v Paříži v roce 1900 získala zlatou medaili. Úspěch byl tak obrovský, že se název tužky stal v roce 1894 součástí oficiálního názvu celé firmy.⁶⁴ Ikonická žlutá barva je dnes u grafitových tužek standardem.

6.4 Architektonický otisk rodiny v okolí továrny

S rostoucí prestiží rodu Hardtmuthů se měnila i podoba okolí továrny. Na přelomu 19. a 20. století si členové rodiny nechali v blízkosti závodu vybudovat honosná sídla, která dodnes patří k architektonicky cenným stavbám Lineckého předměstí.

Významnou stavbou je Hardtmuthova vila (vila Franze Hardtmutha ml.) z roku 1912, která v sobě spojuje prvky neobaroka a secese. Ještě starší je vila Mathildy Lamezan-Salins (rozené Hardtmuthové) z let 1899–1900, postavená v romantizujícím stylu připomínajícím anglickou

⁵⁹ KLÍMOVÁ, Jana. *Rod (von) Hardtmuth*, s. 63–64.

⁶⁰ Tamtéž, s. 48.

⁶¹ Tamtéž, s. 40.

⁶² Tamtéž, s. 64–65.

⁶³ *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 232.

⁶⁴ Historie společnosti KOH-I-NOOR HARDTMUTH [online]. [cit. 6.12.2025].

architekturu.⁶⁵ Tyto stavby, spolu s rozsáhlým parkem, který je obklopoval, tvořily reprezentativní zázemí průmyslnické rodiny v těsném sousedství jejich továrny.

6.5 Současnost a globální význam

Novodobá éra továrny se začala psát po společenských změnách v roce 1989. Státní podnik prošel privatizací a přeměnil se na akciovou společnost, která se stala základem finanční skupiny KOH-I-NOOR holding.⁶⁶

Výroba v areálu na Lineckém předměstí pokračuje i v 21. století a nadále se opírá o dlouholetou tradici. Sortiment se však neustále modernizuje a k legendárním žlutým tužkám přibýly například populární vícebarevné pastelky Magic, jejichž výroba byla zahájena v roce 2000.⁶⁷

Dodnes podnik zůstává světovým výrobcem, který vyváží do více jak 90 zemí světa.⁶⁸

Obrázek 11: Vjezd do továrny Koh-i-noor z ulice F. A. Gerstnera. 2026. Foto: Daniel Neubauer

⁶⁵ŠILHAN, Milan. *Slavné vily Jihočeského kraje*. 2007. ISBN 8087073037., s. 57

⁶⁶ *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 232-233.

⁶⁷ Historie společnosti *KOH-I-NOOR HARDTMUTH*. [online]. [cit. 6.12.2025].

⁶⁸ O nás *KOH-I-NOOR HARDTMUTH*. [online]. [cit. 6.12.2025]. Dostupné z: <https://www.koh-i-noor.cz/cs/o-nas>

Obrázek 12: Pohled z Vodárenské věže na továrnu Koh-i-noor. [b. r.]. Zdroj SOKA České Budějovice. 3(P3), 1297a.

Obrázek 13: Letecký pohled na Krumlovské (Linecké) předměstí, přes ulici Mánesova je i vidět bývalý areál továrny (dnes supermarkety Billa a Lidl). 1991. Zdroj: SOKA České Budějovice.F9, 7831.

7 MĚSTSKÝ CHUDOBINEC

Budova bývalého městského chudobince v ulici Boženy Němcové (dříve Schwarzenbergova⁶⁹, později Štefánikova)⁷⁰ patří k architektonicky nejvýraznějším objektům Lineckého předměstí. Svým palácovým vzhledem a pohnutou historií, sahající od sociálního ústavu přes onkologické zařízení až po sídlo úředníků, tvoří důležitou součást paměti města.

7.1 Vznik a financování stavby

Na konci 19. století se České Budějovice potýkaly s rychlým nárůstem obyvatelstva spojeným s průmyslovým rozvojem. Dosavadní kapacity pro péči o chudé a přestárlé občany přestávaly stačit. Městská rada dlouho hledala řešení, jak financovat výstavbu nového, důstojného zařízení, jelikož městský rozpočet byl napjatý.

Klíčovou roli nakonec sehrála Městská spořitelna v Českých Budějovicích. V roce 1888, u příležitosti 40. výročí panování císaře Františka Josefa I., založila tzv. Chudinský fond Františka Josefa. Z čistého ročního výnosu spořitelny se do tohoto fondu pravidelně ukládaly finance, díky nimž bylo možné o deset let později stavbu realizovat.⁷¹

V roce 1897 byly zakoupeny pozemky na Lineckém předměstí v blízkosti tehdejší sirkárny⁷² a továrny Koh-i-noor Hardtmuth. Lokalita byla vybrána záměrně pro svůj klid a dostatečnou vzdálenost od rušného centra města. Stavba samotná probíhala v letech 1896 až 1898 a celkové náklady se vyšplhaly na více než 82 000 zlatých.⁷³

7.2 Architektura a dispozice

Budova byla dokončena na podzim roku 1898. Přestože sloužila sociálním účelům, její vnější podoba je velmi reprezentativní. Jedná se o novorenesanční objekt palácového typu, který svou

⁶⁹ LENC, František. Nejnovější plán župního města Č. Budějovic 1921. *Old Maps Online* [online]. [cit. 2.1.2026]. Dostupné z: <https://www.oldmapsonline.org/de/maps/f3521018-7537-5049-87e6-c34d68ab406f?gid=6bd4f598-bdc5-588b-9f08-fcd334b4b513#position=12.0848/48.9754/14.4806/-0.25&year=1921>

⁷⁰ B. Pejša & spol. České Budějovice - kres. Fr. Landsperský, městský stavební asistent. 1923. *Old Maps Online* [online]. [cit. 2.1.2026]. Dostupné z: <https://www.oldmapsonline.org/de/maps/3f9a2757-4b5f-5a77-b96e-7be7b283507a?gid=5e46bc44-2816-5012-b891-48059fdd25dd#position=11.5473/48.9774/14.4812/1.76&year=1923>

⁷¹ ŠTINDLOVÁ, Kamila. *Českobudějovický chudobinec v letech 1899-1933*. Č. Bud., 2007. diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Filozofická fakulta. s 29-30.

⁷² *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 502.

⁷³ Tamtéž, s. 30.

výpravností v době svého vzniku převyšoval běžné standardy podobných zařízení v jiných městech.⁷⁴

Dispozice budovy byla ale přísně funkční. Jednalo se o dvoupatrovou stavbu o délce 64 metrů. V přízemí se nacházela vstupní hala, kanceláře správce a lékaře, kuchyně, sklady a umývárny. Další patra byla vyhrazena pokojům pro chovance, odděleně pro muže a ženy. Středem budovy procházela přes dvě patra ústavní kaple, která zajišťovala duchovní potřeby obyvatel.⁷⁵ K areálu patřila také rozlehlá zahrada, která sloužila k odpočinku i k pěstování plodin pro ústavní kuchyni.

7.3 Život v ústavu

Městský chudobinec byl určen pro chudé občany Českých Budějovic, kteří již neměli prostředky a nebyli schopni se o sebe postarat. Život zde však podléhal přísnému domovnímu řádu. Chovanci museli dodržovat večerku, účastnit se bohoslužeb a starat se o čistotu svých lůžek. Muži a ženy žili odděleně a návštěvy byly povoleny jen ve vymezený čas.

Původně plánovaná kapacita na 80 až 100 osob byla avšak brzy překročena. Ve 20. a 30. letech 20. století zde často pobývalo až 140 osob, přičemž se v zimních měsících počet zvyšoval.⁷⁶ Mezi známé osobnosti, které zde dožily, patřil například loutkář Jindřich Kopecký, vnuk známého Matěje Kopeckého. Jindřich v chudobinci zemřel v roce 1927. Místní spolky a občané mu sem z úcty k jeho rodu a dílu posílali finanční dary na přilepšenou.⁷⁷

7.4 Od „Radiáku“ k úřadu

Po druhé světové válce a změně režimu se účel budovy změnil. V roce 1946 byly zahájeny úpravy pro potřeby zdravotnictví a objekt se stal sídlem ústavu pro léčbu zářením. Po desetiletí

⁷⁴ SCHINKO, Jan. Drbna historička: V bývalém budějckém chudobinci dnes sídlí „filiálka“ krajského úřadu. *Budějcká Drbna* [online]. 9. 8. 2018. [cit. 2.1.2026]. Dostupné z: <https://budejcka.drba.cz/drba/historicka/20651-drba-historicka-v-byvalem-budejkem-chudobinci-dnes-sidli-fialka-krajskeho-uradu.html#:~:text=Na%20pohlednici%20se%20p%C5%99edstavuje%20nov%C3%BD%20m%C4%9Btsk%C3%BD%20chudobinec,takto%20v%C3%BDpravn%C3%BD%20pal%C3%A1c%20slou%C5%BE%C3%ADc%C3%AD%20%E2%80%9Ejen%E2%80%9C%20jako%20chudobinec%2C>

⁷⁵ ŠTINDLOVÁ, Kamila. *Českobudějovický městský chudobinec v letech 1899–1933*. s. 31–32.

⁷⁶ Tamtéž, s. 35.

⁷⁷ SCHINKO, Jan. Drbna historička: V bývalém budějckém chudobinci dnes sídlí „filiálka“ krajského úřadu. [online]. [cit. 2.1.2026].

byl Budějčáky hovorově nazýván „Radiák“. Později byl areál součástí vojenské nemocnice, která sídlila v sousedních kasárnách.⁷⁸

Po zrušení okresní nemocnice na konci 90. let 20. století přešla budova zpět do majetku města a následně kraje. Dnes v tomto novorenesančním paláci sídlí část Krajského úřadu Jihočeského kraje.⁷⁹

Obrázek 14: Pohled z jižní strany Vodárenské věže, je vidět chudobinec i například pivovar Samson. [d. r.].
Zdroj: SOKA České Budějovice. 2(P2), 937a.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Tamtéž.

Obrázek 15: Dnešní Krajský úřad (bývalý chudobinec), pohled z ulice B. Němcové. 2026. Foto: Daniel Neubauer

8 SYNAGOGA NA LINECKÉM PŘEDMĚSTÍ

Jednou z nejvýraznějších, avšak dnes již neexistujících dominant Lineckého předměstí, byla monumentální novogotická synagoga. Nacházela se v dnešní ulici F. A. Gerstnera a ve své době představovala nejen centrum náboženského života, ale i architektonický skvost.

8.1 Návrat židovské obce a potřeba synagogy

Historie synagogy je úzce spjata s emancipací židovského obyvatelstva v 19. století. Po revolučních letech 1848–1849, kdy byla zrušena omezující segregační opatření, se do Českých Budějovic začaly vracet židovské rodiny, které zde po staletí nesměly žít. Prvním novodobým židovským obyvatelem se stal v roce 1849 Bernhard Kohn. Následně pak počet členů obce rychle narůstal. Zatímco v roce 1857 žilo ve městě 166 židovských obyvatel, v roce 1890 to bylo již 1 088 osob.⁸⁰

Původní modlitebny tedy brzy přestaly kapacitně stačit. Za úřadování krajského rabína Adama Wundera a představeného obce MUDr. Leopolda Löwyho bylo rozhodnuto o výstavbě důstojného chrámu. Židovská náboženská obec pro tento účel zakoupila od města pozemek o rozloze 4 200 m² na Lineckém předměstí, v místech, kde se dříve rozkládal Krumlovský rybník.⁸¹

8.2 Architektura Maxe Fleischera

Projekt vypracoval uznávaný vídeňský architekt Max Fleischer, který se specializoval na židovskou sakrální architekturu. Samotnou stavbu v letech 1887–1888 realizovali stavitelé Johann Miedel, Bernhard Wandrey a Alfons Werthmüller.⁸²

Synagoga byla postavena jako velkolepá trojlodní bazilika v novogotickém slohu. Její exteriér tvořilo režné zdivo z červených cihel, zatímco interiér byl vyzděn z cihel žlutých. Západnímu průčelí dominovalo vysoké dvojvěží zakončené Davidovými hvězdami.⁸³

⁸⁰ PLACEROVÁ, Tereza. *Židé v Českých Budějovicích*. Bakalářská práce, vedoucí Nosek, Bedřich. Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, HTF - Ústav židovských studií, 2008. s. 33.

⁸¹ PODLEŠÁK, Jan: Českobudějovická synagoga. In: *Naše dny se naplnily. Z historie Židů v jižních Čechách*. České Budějovice 2002, s. 197.

⁸² *Zničené kostely: Synagoga České Budějovice* [online]. [cit. 3.1.2026] Dostupné z: <https://www.znicenekostely.cz/objekt/detail/17007>

⁸³ Tamtéž.

Hlavní loď s křížovou klenbou dosahovala délky 26 metrů a výšky 11 metrů. Interiér byl bohatě zdoben polychromií a hebrejskými nápisy (např. citáty z Tóry). Vzhledem k tomu, že českobudějovická židovská obec byla liberálního ražení (reformní ritus), synagoga neměla oddělené ženské galerie. Ženy seděly v postranních lodích na stejné úrovni s muži. Chrám pojal nejméně 500 osob a jeho součástí byly i varhany umístěné nad hlavním vstupem.⁸⁴

8.3 Nacistická okupace

Osud synagogy se naplnil během druhé světové války, v období Protektorátu Čechy a Morava. Po deportaci většiny českobudějovických Židů transportem Akb do Terezína v dubnu 1942 rozhodly nacistické úřady o likvidaci i této připomínky židovské přítomnosti.⁸⁵

Rozkaz k demolici vydal vládní komisař Friedrich David a dne 5. července 1942 byla synagoga vyhozena do povětří.⁸⁶ Odstřel byl proveden nadvakrát. Podle dobových svědectví se při první explozi zřítila klenba hlavní lodi, avšak obě věže zůstaly stát. Teprve druhý odpal srovnal se zemí i je. Sutiny z této velkolepé stavby byly následně použity jako závažka při výstavbě zimního stadionu.⁸⁷

8.4 Poválečný osud a památník

Po skončení války se z více než 900 odvezených židovských obyvatel vrátilo do Českých Budějovic pouze 28 osob.⁸⁸ Prostor po synagoze pak zůstal dlouhá léta prázdný.

Teprve v roce 1992 byl na místě synagogy odhalen památník. Jeho autory jsou akademický malíř Roman Brichcín a sochař Ivan Tlášek. Monument má tvar sedmiramenného svícnu, který zároveň symbolizuje ruku vězně koncentračního tábora prosící o pomoc. Dnes je toto místo (obklopené moderní zástavbou) pouze tichou připomínkou jedné z nejkrásnějších staveb, která kdysi zdobila Linecké předměstí.⁸⁹

⁸⁴ PLACEROVÁ, Tereza. *Židé v Českých Budějovicích*, s. 40–41.

⁸⁵ ZAJÍČEK, Zdeněk a POLÁKOVÁ, Andrea. Budějovická synagoga šla k zemi v roce 1942. Věže museli nacisté odstřelovat nadvakrát. *Český rozhlas České Budějovice*, [online]. 28. 4. 2020. [cit. 3.1.2026] Dostupné z: <https://budejovice.rozhlas.cz/budejovicka-synagoga-sla-k-zemi-v-roce-1942-veze-museli-naciste-odstrelovat-8192091>

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ SCHINKO, Jan. Materiál ze synagogy byl použit na výstavbu zimního stadionu: historie. In: *Českobudějovické listy*. České Budějovice: Vydavatelství Vltava, 1992-2006, 1999, 8(16), s. 14.

⁸⁸ ZAJÍČEK, Zdeněk a POLÁKOVÁ, Andrea. Budějovická synagoga šla k zemi v roce 1942 [online]. [cit. 3.1.2026]

⁸⁹ PLACEROVÁ, Tereza. *Židé v Českých Budějovicích*, s. 43.

Obrázek 16: Památník s informační deskou obklopen moderní zástavbou. 2026. Foto: Daniel Neubauer

Obrázek 17: Dobová pohlednice synagogy. [cca 1909]. Zdroj: SOKA České Budějovice. 3(P3), 1459a.

9 MĚŠŤANSKÝ PIVOVAR SAMSON

Dějiny pivovarnictví jsou s městem spojeny již od jeho založení ve 13. století, avšak moderní podoba průmyslové výroby piva se na Lineckém předměstí začala psát až v polovině 19. století. Měšťanský pivovar, dnes známý pod jménem pivovar Samson, představuje další významnou industriální památku, která posunula význam předměstí.

9.1 Historické kořeny a přesun na předměstí

Právozářné měšťanstvo, tedy skupina obyvatel s privilegiem vařit pivo, tvořilo po staletí hospodářskou elitu města. Až do konce 18. století fungovala výroba v menších provozech, což však přestávalo vyhovovat rostoucí poptávce i nárokům na kvalitu. Zlom nastal v roce 1795, kdy došlo k historické dohodě mezi právozářníky a městskou radou, čímž byly sloučeny dva tehdejší konkurenční pivovary (Velký a Malý pivovar) do jednoho hospodářského celku. Rok 1795 je dodnes považován za datum založení Měšťanského pivovaru, přímého předchůdce dnešního Samsonu.⁹⁰

Původní provozy uvnitř hradeb města se však brzy ukázaly jako nedostatečné. Stísněné prostory historického centra neumožňovaly další expanzi, a proto se právozářníci obrátili k předměstím.⁹¹ Volba padla na Linecké předměstí, které nabízelo nejen dostatek prostoru, ale i strategickou polohu u řeky Malše. V roce 1847 zde byl vybudován první velký objekt, a to lednicový sklep, který předznamenal postupný přesun veškeré výroby z centra města.⁹²

K definitivnímu sjednocení výroby do nového areálu na Lineckém předměstí (dnešní Lidická třída) došlo v roce 1871, kdy byla dokončena nová sladovna.⁹³ Areál se následně dále rozrůstal o moderní technologické provozy, varny a stáčírny, čímž se z původně řemeslné výroby stal moderní průmyslový podnik.

⁹⁰ *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 401-402.

⁹¹ Tamtéž. s. 402.

⁹² HOFMANN, Petr. Historie budějického piva. *Pivovary. Info*. [online]. [cit. 4.1.2026] Dostupné z: <https://www.pivovary.info/?p=99000>

⁹³ Tamtéž

9.2 Zlatá éra a národnostní soupeření

Konec 19. století byl pro pivovar obdobím nebyvalého rozkvětu, ale také rostoucího napětí. České Budějovice byly v té době městem s výraznou německou menšinou, která však držela klíčové pozice na úřadech i v hospodářství. Měšťanský pivovar byl veřejností vnímán jako německý podnik, ovládaný konzervativními německými elitami, které se nepříteliš identifikovaly s rodícím se českým nacionalismem.⁹⁴

Situace vyvrcholila v roce 1895, kdy byl jako protiváha založen Český akciový pivovar (dnešní Budvar), který se reprezentoval jako ryze český národní podnik. Reakcí Měšťanského pivovaru na tuto novou konkurenci bylo v roce 1894 (plány na založení Českého akciového pivovaru byly již před rokem 1895) přejmenování na „Die Budweiser Brauberechtigten – Bürgerliches Bräuhaus“ (Budějovičtí právovárečníci – Měšťanský pivovar), čímž chtěl podnik zdůraznit svou historii a tradici oproti novému českému konkurentovi.⁹⁵

I přes tyto národnostní třenice, které často vedly k bojkotům hospod čepujících „německé“ pivo ze strany českých vlastenců, pivovar prosperoval.⁹⁶ Jeho pivo, prodávané pod názvy jako Budweiser Bürgerbräu, se vyváželo do celého světa, včetně USA, kde si získalo značnou oblibu. V roce 1911 dokonce pivovar uzavřel první dohody s americkou společností Anheuser-Busch o užívání značky, což však byl teprve začátek dlouhé právní ságy.⁹⁷

9.3 Úpadek, znárodnění a vznik značky Samson

Dvě světové války a následné politické změny přinesly pivovaru těžké časy. Po roce 1945 byl podnik uvalen pod národní správu a následně znárodněn. V roce 1948 byl začleněn do národního podniku Jihočeské pivovary. Komunistický režim však preferoval pro exportní účely mladší pivovar Budvar (bývalý Český akciový), který přinášel státu devizy.⁹⁸

Měšťanský pivovar se tak dostal na vedlejší kolej a v roce 1960 byl přejmenován na Pivovar Samson. Cílem bylo odstranit z názvu odkaz na měšťanský původ a zároveň uvolnit prestižní označení „Budweiser“ výhradně pro exportní potřeby Budvaru.⁹⁹ Pivovar Samson tak po

⁹⁴ VÁVROVÁ, Eliška. *Českobudějovická společnost v 19. století optikou pivní kultury*. Diplomová práce, vedoucí Šouša, Jiří. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia, 2017. s. 65-68.

⁹⁵ Tamtéž. s. 77-78

⁹⁶ Tamtéž. s. 45.

⁹⁷ HOFFMANN, Petr. Historie budějovického piva [online]. [cit. 4.1.2026]

⁹⁸ *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 487-488.

⁹⁹ Tamtéž.

desetiletí i se svým technologickým zázemím a dlouhou tradicí, fungoval spíše jako regionální dodavatel s menšími investicemi.

9.4 Spor o značku Budweiser

Samostatnou a mimořádně složitou kapitolou v dějinách pivovaru je spor o ochrannou známku *Budweiser*. Jádrem konfliktu je fakt, že termín „Budweiser“ (budějovický) je historickým zeměpisným označením piva pocházejícího z Českých Budějovic, na které si činily nárok oba místní pivovary (Měšťanský i Akciový). Do hry však vstoupil americký gigant Anheuser-Busch, jehož zakladatelé začali v 19. století v USA vařit pivo inspirované budějovickou recepturou a nazvali jej také *Budweiser*.¹⁰⁰

Zatímco státní podnik Budvar vedl s Američany desítky let trvající soudní bitvy po celém světě, pozice pivovaru Samson byla specifická. Jakožto přímý nástupce původního Měšťanského pivovaru (založeného 1795) měl Samson totiž historicky nejsilnější právo na označení Budweiser Bürgerbräu (Budějovický měšťanský var).¹⁰¹

Po privatizaci v 90. letech 20. století se Samson pokusil o návrat na světové trhy a začal opět využívat své historické známky *Budweiser Bürgerbräu* a *Crystal*.¹⁰² To vedlo k paradoxní situaci, kdy o značku „Budweiser“ nebo její variace bojovaly tři subjekty: státní Budvar, americký Anheuser-Busch a soukromý Samson.

Zlom v novodobé historii sporu nastal v roce 2014, kdy do pivovaru Samson majetkově vstoupila právě společnost Anheuser-Busch InBev (největší pivovarnická skupina světa). Koupí pivovaru Samson získala americká společnost nejen výrobní kapacity v Českých Budějovicích, ale především přístup k duševnímu vlastnictví a historickým ochranným známkám Měšťanského pivovaru. Tímto krokem Anheuser-Busch fakticky ovládl jednoho ze dvou historických nositelů názvu „Budweiser“, což výrazně posílilo jeho pozici v globálním sporu s posledním rivalem, státním podnikem Budvar.¹⁰³

¹⁰⁰ Jitka Smith, *Budweiser or Budweiser*, 32 *J. Marshall L. Rev.* 1251 (1999)

¹⁰¹ Encyklopedie Českých Budějovic, s. 401-402. a 487-488.

¹⁰² Budějovický měšťanský pivovar. *Pivovary. Info.* [online]. [cit. 4.1.2026] Dostupné z: <https://www.pivovary.info/?p=90812>.

¹⁰³ Tamtéž.

9.5 Současnost a modernizace

Po roce 1989 prošel pivovar složitou cestou privatizace, rozdělení majetku a hledání strategického partnera.¹⁰⁴ I přes období stagnace se v 90. letech podařilo realizovat některé klíčové investice, například výstavbu nové automatizované varny v roce 1996.¹⁰⁵

Pod křídly společnosti AB InBev se pivovar Samson v posledních letech dočkal výrazné modernizace a stabilizace. Areál na Lidické třídě byl revitalizován a pivo se vaří s důrazem na tradiční postupy a s vodou z 274 m hluboké artézské studny. Kromě tradičního ležáku Samson a značky Budweiser Bürgerbräu (určené primárně pro export) pivovar experimentuje i s novými druhy pív, jako jsou nepasterizované či chmelené ležáky anebo velice populární nealkoholické pivo určené pro řidiče Pito (spojení pivo a auto). Pivovar Samson tak navazuje na pomalu dvoustoletou tradici vaření piva na Lineckém předměstí.¹⁰⁶

Obrázek 18: Vstup do pivovaru Samson z Lidické třídy. 2026. Foto: Daniel Neubauer

¹⁰⁴ STELLNER, František a POLANECKÝ, Lukáš. Vývoj jihočeského pivovarství na přelomu 20. a 21. století. *Kvasný průmysl*. Praha: Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, 2016, 62(1), 11–18. ISSN 0023-5830. s. 68.

¹⁰⁵ Budějovický měšťanský pivovar, *Pivovary.Info*. [online]. [cit. 4.1.2026]

¹⁰⁶ Samson, naše pivo. *Pivovar Samson* [online]. [cit. 4.1.2026] Dostupné z: <https://samson.cz/nase-pivo.html>

10 ZÁVĚR

Ponořit se do historie místa, kde člověk vyrůstá a žije, byla neobyčejná zkušenost. Když dnes procházím Lineckým předměstím, už to pro mě nejsou jakési kulisy mého života ale místa plná osudů a příběhů. Během výzkumu a následném psaní práce jsem měl prostor na to si uvědomit nejen jak velkým vývojem neustále prochází, ale také i jak se v podstatě na „normální“ neveliké čtvrti skvěle reflektuje průběh dějin. Na budovách i místech se totiž odráží historické momenty i éry, ať už jde od kulturně-sportovního života během 20. let propojen s funkcí Sokola nebo zničenou Synagogou nacistickým režimem. Mým cílem bylo tak oživit vzpomínky lokality, kolem kterých denně chodíme, aniž bychom často tušili, co všechno pamatují.

V tom vidím i největší smysl a přínos vytvořené interaktivní mapy. Zatímco text může bez povšimnutí skončit v archivu, online mapa je vytvořená s vizí dalšího rozšiřování. Představuje moderní, vizuální a snadno přístupný způsob, jak historii přiblížit širší veřejnosti. Nevnímám ji tedy jen jako hotový školní projekt, ale spíše jako otevřený začátek něčeho většího.

Jak bylo předesláno v úvodu, text si nekladl za cíl předložit definitivní a detailní dějiny celé lokality. Hlavním záměrem bylo naopak vytvořit pevný základ, probudit zájem o opomíjená místa a nabídnout přehledný odrazový můstek pro další historické i laické poznávání.

Práce na této SOČ by měla i poukázat na to, že velké dějiny neleží pouze ve zdlouhavých textech, které se musíme naučit na zkoušky a pak vypustit z hlavy. Odehrávají se přímo za našimi okny, kolem nás, neustále. Záleží jen na nás, jestli tento odkaz dokážeme udržet živý i pro budoucí generace.

11 POUŽITÁ LITERATURA

11.1 Tištěné a elektronické publikace

Encyklopedie Českých Budějovic. 2., rozšířené vydání. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, 2006. ISBN 80-239-6706-1.

LUKSCHOVÁ, Miroslava. *Technické památky na Českobudějovicku a jejich využití v cestovním ruchu*. 2008.

NEMOCNICE ČESKÉ BUDĚJOVICE. *100 let českobudějovické nemocnice 1914–2014*. České Budějovice: Nemocnice České Budějovice, a.s., 2014.

RADA, František. *Když se psalo c.k.: Ze života Českých Budějovic na počátku století*. 2. vyd. České Budějovice: Nakladatelství České Budějovice, 1966.

ŠILHAN, Milan. *Slavné vily Jihočeského kraje*. 2007. ISBN 8087073037.

KLÍMOVÁ, Jana. *Rod (von) Hardtmuth*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav světových dějin.

ŠTINDLOVÁ, Kamila. *Českobudějovický chudobinec v letech 1899-1933*. Č. Bud., 2007. diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Filozofická fakulta

PLACEROVÁ, Tereza. *Židé v Českých Budějovicích*. Bakalářská práce, vedoucí Nosek, Bedřich. Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, HTF - Ústav židovských studií, 2008.

PODLEŠÁK, Jan. Českobudějovická synagoga. In: *Naše dny se naplnily. Z historie Židů v jižních Čechách*. České Budějovice 2002

SCHINKO, Jan. Materiál ze synagogy byl použit na výstavbu zimního stadionu: historie. In: *Českobudějovické listy*. České Budějovice: Vydavatelství Vltava, 1992-2006, 1999, 8(16)

STELLNER, František a POLANECKÝ, Lukáš . Vývoj jihočeského pivovarství na přelomu 20. a 21. století. *Kvasný průmysl*. Praha: Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, 2016, 62(1), 11–18. ISSN 0023-5830.

VÁVROVÁ, Eliška. *Českobudějovická společnost v 19. století optikou pivní kultury*. Diplomová práce, vedoucí Šouša, Jiří. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia, 2017.

Jitka Smith, Budweiser or Budweiser, 32 *J. Marshall L. Rev.* 1251 (1999)

11.2 Internetové prameny

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Památkový katalog: Samsonova kašna (ID 19129397) [online], [cit. 19. 10. 2025]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/samsonova-kasna-19129397>

PŮVABNÁ vodárenská věž v Českých Budějovicích připomíná středověký hrad [online]. České Budějovice: Český rozhlas – Regiony, 9. 7. 2021 [cit. 19. 10. 2025]. Dostupné z: <https://regiony.rozhlas.cz/puvabna-vodarenska-vez-v-ceskych-budejovicich-pripomina-stredoveky-hrad-7429730>

Vodárenská věž České Budějovice: Historie [online]. České Budějovice: Vodárenská věž, [cit. 19. 10. 2025]. Dostupné z: <https://www.vodarenskavezcb.cz/cs/historie>

Vodárenská věž České Budějovice: Technické informace [online]. České Budějovice: Vodárenská věž, [cit. 19. 10. 2025]. Dostupné z: <https://www.vodarenskavezcb.cz/cs/technicke-informace>

Encyklopedie Českých Budějovic [online]. Sokol [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <http://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/sokol>

SCHINKO, Jan. Drbna historička: Znova Lidická, tentokrát o Kotvě [online]. *Budějcká Drbna*, 15. 6. 2017 [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://budejcka.drbna.cz/drbna/historicka/16014-drbna-historicka-znova-lidicka-tentokrat-o-kotve.html>

Encyklopedie Českých Budějovic [online]. Kina [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/kina>

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. Památkový katalog: Kino Kotva [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/kino-kotva-23561154>

SCHINKO, Jan. Drbna historička: Bio Kotva [online]. *Budějcká Drbna*, 28. 10. 2021 [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://budejcka.drbna.cz/drbna/historicka/32895-drbna-historicka-bio-kotva.html>

CIGLBAUER, František. Alternativa k multikinům a filmový klub. Biograf Kotva v Českých Budějovicích začíná promítat. *Český rozhlas České Budějovice*, 3. 9. 2022 [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://budejovice.rozhlas.cz/alternativa-k-multikinum-a-filmovy-klub-biograf-kotva-v-ceskych-budejovicich-8819074>

BIOGRAF KOTVA [online]. České Budějovice: Biograf Kotva, 2025 [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://www.biografkotva.cz>

SCHINKO, Jan. Drbna historička: Háječek byl nejhezčím koutkem města. Po roce 1990 svůj status ztratil. [online]. *Budějcká Drbna*, 16. 3. 2019 [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://budejcka.drbna.cz/drbna/historicka/32895-drbna-historicka-bio-kotva.html>

STATUTÁRNÍ MĚSTO ČESKÉ BUDĚJOVICE. Revitalizace letního kina Háječek. [online]. [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://www.c-budejovice.cz/revitalizace-letniho-kina-hajecek>

MIMOSA ARCHITEKTI. Letní kino Háječek: Autorská zpráva. *Mimosa.cz* [online]. [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://mimosa.cz/letni-kino-hajecek/>

Encyklopedie Českých Budějovic [online]. Háječek. České Budějovice: Statutární město České Budějovice, [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/hajecek>

KUBEŠ, Slavomír. Kina pod hvězdami nabídnou filmy i jógu, vstupné je většinou od stovky výš [online]. *iDNES.cz*, 10. 6. 2024 [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: https://www.impuls.cz/regiony/jihocesky-kraj/letni-kina-sezona-promitani-hajecek-oprava-film.A240610_094205_imp-jihocesky_air/tisk

SOUČEK, Tomáš. Letní kino Háječek se v roce 2027 promění v celoroční scénu. Nabídne filmy, festivaly i veřejné bruslení. *Budějcká Drbna* [online]. 24. 2. 2025. [cit. 25. 10. 2025]. Dostupné z: <https://budejcka.drbna.cz/zpravy/44506-letni-kino-hajecek-se-v-roce-2027-promeni-v-celorocni-scenu-nabidne-filmy-festivaly-i-verejne-brusleni.html>

NEMOCNICE ČESKÉ BUDĚJOVICE. Úvodní informace [online]. České Budějovice: Nemocnice České Budějovice, a.s., [cit. 2. 11. 2025]. Dostupné z: <https://www.nemcb.cz/uvodni-informace/>

Historie společnosti. KOH-I-NOOR HARDTMUTH [online]. [cit. 6.12.2025]. Dostupné z: <https://www.koh-i-noor.cz/historie>

O nás. KOH-I-NOOR HARDTMUTH [online]. [cit. 6.12.2025]. Dostupné z: <https://www.koh-i-noor.cz/cs/o-nas>

VONDRA, Václav. Počátky továrny KOH-I-NOOR. *cbhardtmuth.cz* [online]. [cit. 6.12.2025]. Dostupné z: <https://www.cbhardtmuth.cz/index.php/pocatky-tovarny-koh-i-noor-2/>

LENC, František. Nejnovější plán župního města Č. Budějovic 1921. *Old Maps Online* [online]. [cit. 2.1.2026]. Dostupné z: <https://www.oldmapsonline.org/de/maps/f3521018-7537-5049-87e6-c34d68ab406f?gid=6bd4f598-bdc5-588b-9f08-fcd334b4b513#position=12.0848/48.9754/14.4806/-0.25&year=1921>

B. Pejša & spol. České Budějovice - kres. Fr. Landsperský, městský stavební asistent. 1923. *Old Maps Online* [online]. [cit. 2.1.2026]. Dostupné z: <https://www.oldmapsonline.org/de/maps/3f9a2757-4b5f-5a77-b96e-7be7b283507a?gid=5e46bc44-2816-5012-b891-48059fdd25dd#position=11.5473/48.9774/14.4812/1.76&year=1923>

SCHINKO, Jan. Drbna historička: V bývalém budějckém chudobinci dnes sídlí „filiálka“ krajského úřadu. *Budějcká Drbna* [online]. 9. 8. 2018. [cit. 2.1.2026]. Dostupné z: <https://budejcka.drbna.cz/drbna/historicka/20651-drbna-historicka-v-byvalem-budejckem-chudobinci-dnes-sidli-filialka-krajskeho-uradu.html#:~:text=Na%20pohlednici%20se%20p%C5%99edstavuje%20nov%C3%BD%20m%C4%9Bstsk%C3%BD%20chudobinec,takto%20v%C3%BDpravn%C3%BD%20pal%C3%A1c%20slou%C5%BE%C3%ADc%C3%AD%20%E2%80%9Ejen%E2%80%9C%20jako%20chudobinec%2C>

ZAJÍČEK, Zdeněk a POLÁKOVÁ, Andrea. Budějovická synagoga šla k zemi v roce 1942. Věže museli nacisté odstřelovat nadvakrát. *Český rozhlas České Budějovice*, [online]. 28. 4. 2020. [cit. 3.1.2026] Dostupné z:

<https://budejovice.rozhlas.cz/budejovicka-synagoga-sla-k-zemi-v-roce-1942-veze-museli-naciste-odstrelovat-8192091>

Zničené kostely. Synagoga České Budějovice (objekt 17007) [online]. [cit. 3.1.2026]

Dostupné z: <https://www.znicenekostely.cz/objekt/detail/17007>

Budějovický měšťanský pivovar. *Pivovary. Info.* [online]. [cit. 4.1.2026] Dostupné z:

<https://www.pivovary.info/?p=90812>.

HOFMANN, Petr. Historie budějického piva. *Pivovary. Info.* [online]. [cit. 4.1.2026]

Dostupné z: <https://www.pivovary.info/?p=99000>.

Samson, naše pivo. *Pivovar Samson* [online]. [cit. 4.1.2026] Dostupné z:

<https://samson.cz/nase-pivo.html>

11.3 Seznam obrázků

Obrázek 1: Vodárenská věž v roce 2026, pohled z ulice B. Němcové. Foto: Daniel Neubauer.

..... 11

Obrázek 2: Plány vodárenské věže z roku 1881. SOkA. Zdroj: <https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/vodarenska-vez>

12

Obrázek 3: Kresba Friedricha Blumentritta, stav před rokem 1882. Archiv J. Lipold. Zdroj:

<https://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/vodarenska-vez>..... 12

Obrázek 4: 4126 - Mánesova ulice, sgrafito městského znaku na východní stěně vodárenské

věže. [cca 1970]. Foto J. Dvořák. Zdroj: SOkA České Budějovice. F1, 4126. 13

Obrázek 5: Kino (bio) Kotva, pohled z Lidické třídy, v pozadí Poliklinika Jih. 2026. Foto:

Daniel Neubauer..... 16

Obrázek 6: Vchod do dnešního Letního kina Háječek. 2026. Foto: Daniel Neubauer 19

Obrázek 7: Místa na sezení. 2026. Foto: Daniel Neubauer..... 19

Obrázek 8: Moderní nápis Nemocnice České Budějovice, v pozadí budova původní nemocnice

(dnes pavilon A). 2026. Foto: Daniel Neubauer 23

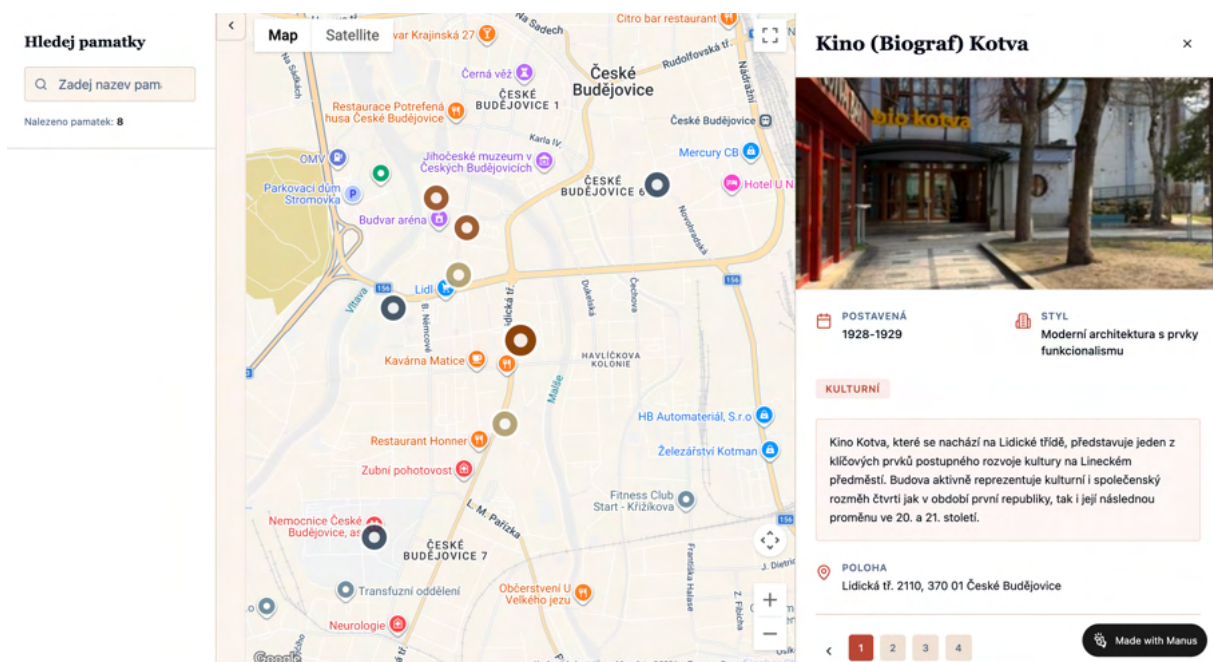
Obrázek 9: Dobová pohlednice nemocnice. [cca 1920]. Zdroj: SOkA České Budějovice. 3(P3),

1647a. 23

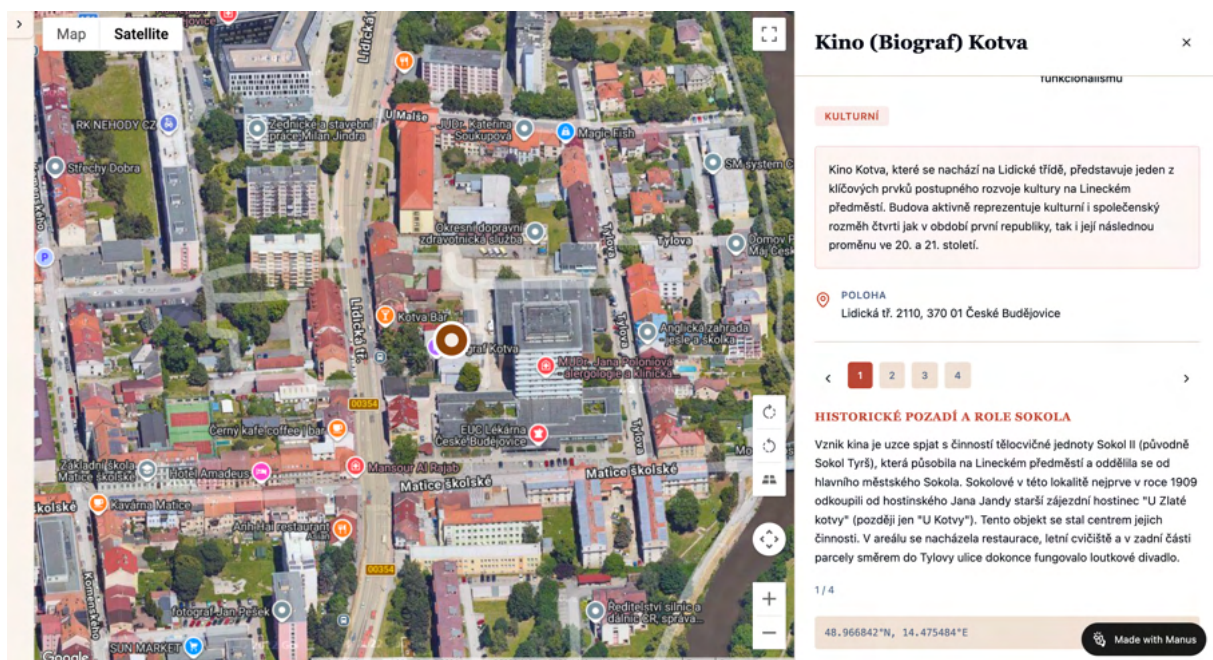
Obrázek 10: Pohled na severní část nemocnice z levého břehu řeky Vltavy. [b. r.]. Zdroj: SOkA

České Budějovice. 2(P2), 952a 24

Obrázek 11: Vjezd do továrny Koh-i-noor z ulice F. A. Gerstnera. 2026. Foto: Daniel Neubauer	27
Obrázek 12: Pohled z Vodárenské věže na továrnu Koh-i-noor. [b. r.]. Zdroj SOKA České Budějovice. 3(P3), 1297a.	28
Obrázek 13: Letecký pohled na Krumlovské (Linecké) předměstí, přes ulici Mánesova je i vidět bývalý areál továrny (dnes supermarkety Billa a Lidl). 1991. Zdroj: SOKA České Budějovice.F9, 7831.	28
Obrázek 14: Pohled z jižní strany Vodárenské věže, je vidět chudobinec i například pivovar Samson. [d. r.]. Zdroj: SOKA České Budějovice. 2(P2), 937a.....	31
Obrázek 15: Dnešní Krajský úřad (bývalý chudobinec), pohled z ulice B. Němcové. 2026. Foto: Daniel Neubauer.....	32
Obrázek 16: Památník s informační deskou obklopen moderní zástavbou. 2026. Foto: Daniel Neubauer	35
Obrázek 17: Dobová pohlednice synagogy. [cca 1909]. Zdroj: SOKA České Budějovice. 3(P3), 1459a.	35
Obrázek 18: Vstup do pivovaru Samson z Lidické třídy. 2026. Foto: Daniel Neubauer.....	39
Obrázek 19: QR kód online mapy	47
Obrázek 20: Print Screen online mapy č.1	47
Obrázek 21: Print Screen online mapy č.2	48
Obrázek 22: Print Screen online mapy č.3	48

Obrázek 21: Print Screen online mapy č.2

Obrázek 22: Print Screen online mapy č.3